

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sol Triplex In Eodem Universo

Hermann, Amand

Sultzbaci, 1676

Quæstio Prima. An dentur Habitus Naturales, & quid sint?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95850](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95850)

gentis actus, & operationes secundum rationem sunt, ubi secundum rationem idem valet, quod secundum ordinem cognoscendi & notificandi, quatenus scilicet nobis citius innotescunt actus, quam potentia, ut exponunt textum etiam plures alii teste Maffrio. Verum respondeo secundum cum Scoto, quod licet concedatur autoritas, prout usurpatur communiter, quidem ex ea deduci distinctionem actuum ex distinctione objectorum, non tamen ex unitate objecti inferri semper unitatem actus & potentia, quod tamen necessa-

rium esset cum investigemus tam distinctionem actuum & potentiarum, quam indentitatem earundem, unde responsum declaro exemplo, de motu & ejus termino, si enim terminus est distinctus, bene inferitur distinctio motus, si vero terminus sit idem, non necessario inferitur indentitas motus, nam idem omnino ubi potest acquiri diversis motibus secundum speciem, ut à motu circulari & à motu recto, & à diversis principiis ut ab elemento & mixto.

DISPUTATIO III. DE HABITIBUS.

Quoniam, ut ex dicendis in eadem hac Disputatione patebit, tam potentia, quam membra externa acquirunt facilitatem ad actus suos eliciendos habitum dictam, qui partialiter & effective, ad actus cum potentia concurrunt, hinc duxi consultum fore antequam ad potentias, earumque actiones descendam, prius eorum hic naturam considerare, unde sit

QUAESTIO I.

An dentur habitus naturales, & quid sint?

Prima pars hujus quaestionis difficultatem non habet, nam dari habitus naturales (de iis enim mihi tantummodo in hac Disputatione est sermo) communis est sententia cum Scoto 1. d. 17. q. 2. §. Tenendo tertiam viam. Ubi dicit eandem potentiam habituatam eodem conatu ad actum concurrentem, intensiorem producere actum, quam non habituata, quae major intentio non potest provenire à principio passivo, & à majori dispositione ipsius potentiae proveniente ab habitu, quia in illo priori instanti naturae in quo intelligitur elici ille actus intensior (quoniam semper intelligitur prius elici quam recipi) si non esset perfectior & intensior in ratione principii activi, nunquam posset intensior elici, quia talis elicitur à potentia qualiter est in actu primo, & haec sufficientiam pro hac parte. Progreduendo autem ad secundam partem, aliqui habitum dicunt esse, qualitatem intrinsecam, juvantem potentiam ad operandum; verum haec acceptio nimis communis est, convenit enim calori ignis, speciei impressae, & aliis qualitativis reagentibus se ex parte causae agentis: Alii dicunt habitum esse qualitatem non à natura productam, sed acquisitum juvantem agens cognoscitivum ad operationes suas, sed haec etiam non subsistit, quia complectitur species impressas, & cognitionem, quae juvant voluntatem ad amandum, verbi gratia: Alii quod sit qualitas intrinseca elevans, vel facilitans potentiam ad operandum; sed nec haec placet, nam primo est divisio potius, quam definitio, cum amplectatur tam naturales habitus, quam supernaturales, cum tamen solummodo loquamur de habitibus naturalibus. Quare omisissis his & similibus acceptionibus

Dico primo: Habitum intellectuales, &

moralis bene describitur, quod sit affectio animi longo tempore perseverans, usu roborata, atque firmata. Ita D. Augustinus in terminis Categ. 12. quoad primam partem & lib. 83. quaest. q. 73. quoad secundam, ubi etiam specificat de quibus loquatur habitibus, ut est virtus & disciplina quae perseveratione sui & perpetuitate temporis estimantur (augentur) nisi forte eas languor corporis aliquis & casu injecta debilitas amputaverit: Nec potest esse aliqua difficultas, si accipiatur ly affectio pro qualitate, sicut accipit ipse Aristoteles. Similiter definit habitum D. Bernardus tract. de grat. & lib. arb. c. 6. ubi ait: Nihil esse virtutes nisi ordinatas affectiones. Et quamvis haec definitio possit accommodari etiam habitibus ut sic, si loco animi ponatur subjectum, verum quia alias quasdam particulas supponunt Sancti Patres, expressè eas addendo definitio habitum ut sic, &

II.
Definitur habitus intellectualis ex Patribus.

Dico secundò: Quod sit qualitas quaedam de prima qualitatis specie permanens, disponens subjectum, non quidem ad simpliciter agendum, sed ad promptè, faciliter, & expedite agendum ex frequentatione actuum acquisita. Ita Scotus 4. d. 6. q. 10. O. potestque deduci ex D. Augustino supra, & D. Bernardo Epist. 1. ad Robertum Nep. dicente. Usus tollit difficultatem, invenitque facile esse quod ante impossibile putavit. Et lib. 1. de Confid. cap. 2. Quid non evetat consuetudo, quid non assiduitate duretur? Quid non usu cedat? Primum tibi importabile videtur aliquid, processu temporis si assuecas iudicabit non adeo grave, paulo post & leve senties, paulo post & delectabit. Qui revera sunt gradus acquirendi habitum ejusque perfectissima munia nempe, facilitare & delectare etiam. Et serm. 14. de diversis elegantissime vim consuetudinis quae est habitus describit asserens: Industriam violentiam potiore esse, & pene alteram naturam. Probat per explicationem. Dicitur Qualitas, per quod convenit cum aliis, habetque locum generis, quod

III.
Definitur habitus ut sic.

quod verò ad hoc prædicamentum collocetur ideo est, nam est activa adeoque in nullo melius reponi potuit. Dicitur de prima qualitate specie, quia in illa specie ponuntur qualitates quæ subiectum disponunt ad agendum & proveniunt ab extrinseco, quæ enim ab intrinseco proveniunt, ut potentia & impotentia in secunda specie, sed sic evenit de habitu. Dicitur *permanens*, ad differentiam actuum, qui cito transeunt. Dicitur *disponens*, ut explicetur munus ipsius, & ad differentiam qualitatuum non sic disponentium, nec curatur illa particula *bonè vel Malè* ex Aristotele 5. Met. 25. quia sufficit assignare genus actionis, licet non defendatur ad species, quia sic potius esset habitus divisio in bonum & malum. Dicitur *non ad simpliciter agendum*, quia sic esset potentia, non habitus, cum sola potentia sit sic necessaria ad agendum, non verò habitus, potest namque intellectus & potentia interior, supposita sola specierum excitatione, absque alio superaddito habitu, agere, imò, non minus necessario agunt supposita tali excitatione quam oculus videat proposito objecto: Unde excitatis speciebus intellectus nullo habitu indiget, licet forte indigeret ad excitandas species. Dicitur *Ex frequentatis actibus acquisita*, quia habitus, vel sit ex pluribus actibus, vel ex uno solo intensissimo omnibus illis actibus æqualiter correspondente, & ad differentiam habituum supernaturalium, qui à solo Deo infunduntur, nec inclinant, vel disponunt potentiam ad promptè & faciliter operandum, ut patet de peccatore noviter converso, qui licet habitum supernaturalem habeat, tamen difficultatem patitur in operando. Dicitur denique *in potentia anime*, quam particulam fufius questione sequenti conclusionibus explicabo. Interim pro adversariis

IV.
Non convenit species impressæ simpliciter.

Arguitur: Hæc definitio convenit etiam speciei impressæ intelligibili, ergò non est bona, patet antecedens, nam species intelligibilis est fixa & permanens, non minus quam habitus, sed explicui habitum per permanentiam tanquam per differentiam distinguentem habitum essentialiter ab actu, ergò convenit speciei impressæ etiam, licet species intelligibilis sit essentialiter distincta ab habitu. Ad hanc oppositionem responderi posset primò licet una particula conveniat speciei, non conveniunt tamen omnes, adeoque difficultas foret soluta, verum ad intentum adversariorum Respondeo secundò, speciei intelligibili convenire permanentiam, seu esse fixam & permanentem per accidens sicut etiam per accidens posset dici habitus, nam licet species non permaneret, adhuc esset ratio cognoscendi & representandi objectum, unde in forma Respondendo negatur antecedens, & distinguitur major, est æquè fixa & permanens ac habitus per accidens concedo, per se nego. Sed

V.

Instatur: Differentiæ contrahentes rationem qualitatis, ad qualitatem quæ est habitus, & ad eam quæ est species, debet ita distingui sicut distinguuntur habitus & species intelligibilis, ergò differentia per se unius non potest per accidens competere alteri, ut ratio-

nalitas, quæ est differentia contrahens animal ad hominem, non potest per accidens competere bruto. Respondeo distinguendo consequens, ergò differentia per se unius non potest per accidens competere alteri, ut *ly competere* dicit inhaerens & inhaerentiam simul concedo, quia tunc sensus est, quòd differentia essentialis habitus quæ est permanentia aliquo modo inhi ipsi speciei, sive per se, sive per accidens, nam sic sunt ita impossibiles ut irrationalitas & rationalitas; si *ly competere* dicit solum inhaerens nego, quia sic sensus est, quòd permanentia est prædicatum, quòd accidentaliter dicitur, de specie intelligibili, & hoc voluit dicere Scotus 2. d. 3. q. 10. §. ad questionem, dum de speciebus loquens dixit. Esti ab aliquibus dicantur habitus per hoc exprimentur ut per accidentia speciei, nam ratio habitus accidentis speciei prout species est in intellectu, à quo non de facili deletur & ideo habet rationem habitus, quia rationem formæ permanentis, sed hoc non dicitur in quid de hac qualitate habitus non dicitur in quid de specie.

Urgetur: Ideo rationale non potest etiam per accidens convenire bruto, quia est differentia per se hominis, sive *ly convenire & competere* dicat inhaerens & inhaerentiam simul, sive inhaerens solum, ergò si permanentia est differentia essentialis habitus, nullo modo potest competere speciei. Respondeo distinguendo antecedens, quia est differentia essentialis præcisè nego, nam sic probaret argumentum, quòd nulla differentia posset competere opposito, quia est differentia quæ non competit nisi quatenus competere simul dicit inhaerens & inhaerentiam concedo, hoc tamen non verificatur de differentia essentiali habitus permanentia scilicet, quia est differentia competere potens alicui per se & alicui per accidens ad modum præctici & speculativi, quæ licet sint differentie essentialis scientiæ vel saltem illas nobis circumscribant, possunt tamen eodem competere diversimode, ut Scotus q. 1. prell. §. Si quæris notat, nam scientia contingentium ex objecto per se dicitur speculativa, per accidens verò & à voluntate divina dicitur præctica.

QUÆSTIO II.

De subiecto habituum?

Duæ difficultates in hac questione sunt examinandæ, prima est, an videlicet habitus subiectentur immediatè in anima, an verò in potentiis? Et hæc difficultas maxime locum habet de habitibus intellectus & voluntatis tam naturalibus, quam supernaturalibus. Secundò quæritur, supponendo quòd in potentiis subiectentur, in quibusnam potentiis? An tequam resolvam aliquid, Notandum, habitum poni ad hoc, ut illud in quo est, facilius, promptius, citius, & intensius operetur, non proprie dicta omnia collectivè sumpta, alioquin non posset poni in potentia in instanti ex natura sua operante cum habituata non posset citius instante operari, neque posset poni in potentia nullam sentiente difficultatem in operando ponitur